



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

3 Ağustos 2014 tarihinde Şengal'de IŞİD tarafından Êzîdî halkına yönelik gerçekleştirilen ve çok sayıda uluslararası kuruluş ile devlet tarafından soykırım olarak tanınan ağır uluslararası suçların bütün yönleriyle araştırılması; soykırımın aradan geçen on iki yıla rağmen devam eden insani, hukuki ve toplumsal etkilerinin ortaya konulması; akıbeti hâlen belirlenemeyen kadın ve çocukların bulunmasına yönelik uluslararası mekanizmaların değerlendirilmesi; toplu mezarların açılması, delillerin korunması ve adalet süreçlerinin etkinliğinin incelenmesi; yerinden edilen Êzîdîlerin güvenli, gönüllü ve onurlu geri dönüşlerinin önündeki engellerin araştırılması; Êzîdîlerin kimlik, inanç ve kültürel mirasının korunmasına yönelik ihtiyaçların tespit edilmesi ile Türkiye'nin uluslararası hukuk çerçevesindeki yükümlülüklerinin değerlendirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ederim.04.08.2026

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Erzurum Milletvekili

GEREKÇE

Êzîdîler, Mezopotamya'nın en kadim halklarından biri olup binlerce yıllık tarihsel, kültürel ve inançsal birikimin taşıyıcısıdır. Êzîdîlik inancı yalnızca bu kadim topluluğun değil, insanlığın ortak kültürel mirasının da ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak Êzîdîler tarih boyunca inançları nedeniyle sistematik ayrımcılığa, zorla yerinden edilmeye, katliamlara ve kitlesel şiddete maruz bırakılmış; Êzîdî toplumunun hafızasında "ferman" olarak anılan çok sayıda kıyım yaşamıştır.

Bu tarihsel sürecin en ağır halkası, 3 Ağustos 2014 tarihinde IŞİD'in Şengal'e yönelik saldırısıyla yaşanmıştır. Binlerce Êzîdî katledilmiş, on binlercesi yerinden edilmiş, kadınlar ve çocuklar sistematik biçimde kaçırılarak zorla alıkonulmuş; ezidiinsan ticareti, zorla din değiştirme, işkence ve diğer ağır insan hakları ihlallerine maruz bırakılmıştır. Çok sayıda çocuk ailelerinden kopararak kimliklerinden, dillerinden ve kültürlerinden uzaklaştırılmış; sistematik asimilasyon politikalarının hedefi hâline getirilmiştir. Aradan geçen on iki yıla rağmen çok sayıda kadın ve çocuğun akıbeti hâlen bilinmemektedir.

Birleşmiş Milletler'in ilgili mekanizmaları, bağımsız uluslararası soruşturma raporları ve çok sayıda insan hakları kuruluşu, Şengal'de işlenen suçların soykırım, insanlığa karşı suçlar ve savaş suçları kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi ile birçok ülke parlamentosu da bu suçları soykırım olarak tanımıştır. Buna rağmen faillerin önemli bir kısmının hesap vermemiş olması, mağdurların adalete erişimindeki güçlükler ve cezasızlık sorununun devam etmesi uluslararası toplumun önündeki temel sorunlardan biri olmayı sürdürmektedir.

Soykırımın üzerinden on iki yıl geçmiş olmasına rağmen Şengal'de güvenlik, barınma, sağlık, eğitim, altyapı ve ekonomik yaşam bakımından ciddi sorunlar devam etmektedir. Yerinden edilen yüz binlerce Êzîdî, güvenlik kaygıları ve temel kamu hizmetlerindeki yetersizlikler nedeniyle kendi yaşam alanlarına güvenli, gönüllü ve onurlu biçimde dönememektedir. Toplu

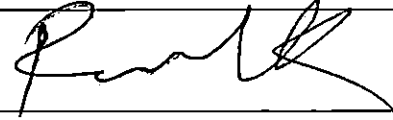
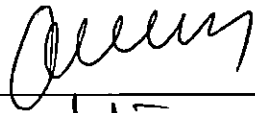
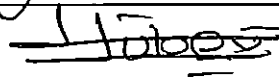
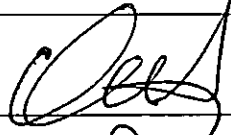
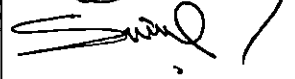
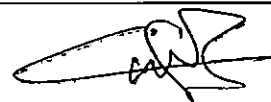
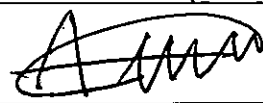
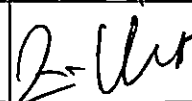
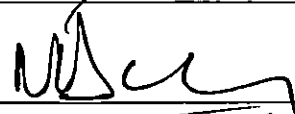
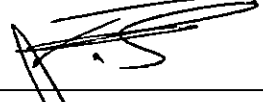
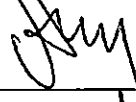
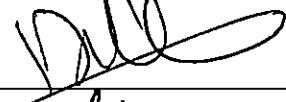
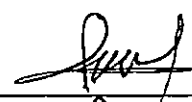
mezarların açılması, kayıpların kimliklendirilmesi ve delillerin korunmasına ilişkin çalışmalar ise hâlen sürmektedir.

Soykırım yalnızca insanların yaşamını hedef almamış; Êzîdîlerin kutsal mekânları, ibadet alanları, mezarlıkları ve kültürel mirası da sistematik biçimde tahrip edilmiştir. Bu nedenle fiziksel yeniden inşanın yanı sıra kültürel mirasın korunması, inanç özgürlüğünün güvence altına alınması ve toplumsal hafızanın yaşatılması da uluslararası toplumun ortak sorumluluğu olarak değerlendirilmektedir.

Şengal’de Êzîdî halkına yönelik işlenen ağır uluslararası suçlar; uluslararası ceza hukuku, uluslararası insan hakları hukuku ve uluslararası insancıl hukuk bakımından devletlerin önleme, koruma, soruşturma ve hesap verebilirliği sağlama yükümlülüklerini gündeme getirmektedir. Türkiye’nin taraf olduğu **1948 Birleşmiş Milletler Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi**, devletlere yaşam hakkının korunması, ayrımcılığın önlenmesi, kadın ve çocukların korunması, inanç özgürlüğünün güvence altına alınması ve ağır uluslararası suçlarda etkili soruşturma yürütülmesi yönünde yükümlülükler yüklemektedir. Ayrıca Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin kadınlar, barış ve güvenlik gündemine ilişkin kararları ile çocukların silahlı çatışmalarda korunmasına yönelik kararları da bu yükümlülükleri güçlendirmektedir.

Türkiye, uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükleri çerçevesinde soykırımın önlenmesi, mağdurların korunması, insan ticaretiyle mücadele, kadın ve çocukların haklarının güvence altına alınması ve uluslararası adalet mekanizmalarıyla iş birliği konularında önemli sorumluluklara sahiptir. Ayrıca geçmiş yıllarda Türkiye’ye sığınan veya Türkiye ile bağlantılı süreçlerde mağduriyet yaşayan Êzîdîlerin durumunun insan hakları perspektifiyle değerlendirilmesi de önem taşımaktadır.

Bu çerçevede; Şengal’de Êzîdî halkına yönelik işlenen ağır uluslararası suçların tüm boyutlarıyla araştırılması, cezasızlıkla mücadeleye katkı sunulması, kayıp kadın ve çocukların akıbetinin aydınlatılmasına yönelik uluslararası iş birliği mekanizmalarının değerlendirilmesi, toplu mezarlara ilişkin adli süreçlerin incelenmesi, yerinden edilen Êzîdîlerin güvenli, gönüllü ve onurlu geri dönüşlerinin önündeki engellerin tespit edilmesi, Êzîdîlerin kimliklerinin, inançlarının, dillerinin ve kültürel mirasının korunmasına yönelik politikaların belirlenmesi ve Türkiye’nin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükleri doğrultusunda atabileceği adımların ortaya konulması amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılması zorunludur.

1	PERİHAN KOCA DOĞAN	MERSİN	
2			
3	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
4	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
5	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
6	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
7	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
8	CELAL FIRAT	İSTANBUL	
9	SİNAN ÇİFTYÜREK	VAN	
10	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
11	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
12	YILMAZ HUN	İĞDIR	
13	NEJLA DEMİR	AĞRI	
14	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
15	ALİ BOZAN	MERSİN	
16	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
17	GÜLDEREN VARLI	VAN	
18	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
19	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	